

вихованцям можливість діяти самостійно, розвивати мислення і мовлення українською мовою, оскільки забезпечення оволодіння нею дітьми є одним із найголовніших завдань українського садка в діаспорі. Проте свою роль педагог усе ж таки виконує, уважно спостерігаючи за ходом самостійної діяльності дошкільників: вона дає пораду (якщо діти про це просять), але не допомагає, за необхідності відновлює зацікавлення, але не заважає. Як слушно стверджують українські педагоги-виховники в діаспорі, «важливий не стільки сам результат дитячої роботи, але спроба дитини дати із себе найкраще» [4, с. 36].

Список використаних джерел:

1. Другий Всеканадський конгрес українців Канади. – Торонто, 1946.
2. Жарський Е. Українська культура й українська виховна система/Едвард Жарський. – Торонто-Нью-Йорк, 1946. – 16 с.
3. Збірник матеріалів Курсу Працівників Дошкілля/Зошит 1. – Нью-Йорк-Філадельфія, 1966. – 91 с.
4. Мончак Б. Вимоги програми садків. Збірник доповідів на сесії для справ українського дошкілля/Богдана Мончак. – Торонто, 1965. – 92 с.
5. Пастернакова М. Зайняття в дитячому садку/Марія Пастернакова. – Об'єднання українських педагогів Канади – Торонто, 1959. – 80 с.

Собко Н.В.

викладач,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

В наш час іноземна мова стає невід'ємним засобом вербального спілкування, культурної ідентифікації та культурного самовираження особистості в міжнародних контактах.

Тому мета навчання іноземної мови включає не тільки формування комунікативної компетенції учнів, але й соціокультурної компетенції.

«Під комунікативною компетенцією, яка виступає в якості інтегрованої мети навчання іноземної мови, розуміється іншомовне

міжособистісне і міжкультурне спілкування з носіями мови в заданих стандартом межах». (И.Л. Бім). [1; 11]

З кожним роком наша країна все більше інтегрується у світовий економічний і культурний простір. І все більше наших співвітчизників спілкуються в процесі спільної роботи або навчання з носіями іншої мови та іншої культури. Для повноцінного діалогу і розуміння співрозмовника вже недостатньо володіти правилами граматики, лексики та особливостями вимови. Треба також знати культурні традиції країн, мова яких вивчається, особливо культуру спілкування і поведінки.

Отже, підхід до навчання старшокласників усім видам мовленнєвої діяльності, а зокрема читання, і особливо читання художніх творів, необхідно розглядати з точки зору лінгвокраїнознавства, так як суттю саме цього підходу є лінгвокультурні та психологічні аспекти соціокультурного спілкування, а також процес формування соціокультурної компетенції.

У зв'язку з цим важливим напрямом роботи вчителя іноземної мови є формування учня як культурного посередника в ситуаціях міжкультурного спілкування. Одним із шляхів виховання учня як суб'єкта діалогу культур є читання іншомовних художніх текстів, що забезпечує реалізацію трьох взаємопов'язаних компонентів навчання іноземної мови: користування мовою, усвідомлення природи мови, розуміння іноземної та рідної культур.

Така потреба викликана процесом гуманізації освіти, яка в сучасних умовах розглядається як компонент культури, функціонує в контексті діалогу культур та виступає її невід'ємною частиною, є засобом створення та передачі культурних цінностей, дозволяє учневі прилучитися до них та розкрити й реалізувати власний творчий потенціал. [3]

Це означає, що процес навчання є важливим не тільки з точки зору досягнення якісних результатів в оволодінні іншомовним спілкуванням, але й у пошуку реального виходу на інший, більш якісний, рівень культурного спілкування її носіїв. Йдеться не просто про знання мови, а про вміння використовувати їх в реальному спілкуванні, тобто про практичне володіння мовою і, отже, про розвиток практичної міжкультурної компетенції, яка забезпечує взаєморозуміння співрозмовників та вимагає від них достатніх знань соціокультурного фону, в контексті якого функціонує іноземна мова.

Потрібно зауважити, що в умовах реального спілкування іноземною мовою з носіями цієї мови виникає певний фактор, так званий «культурний бар'єр», який перешкоджає взаєморозумінню учасників комунікації. І тут виявляється парадокс, оскільки багаторічна підготовка до реальної міжкультурної комунікації відбувається іноземною мовою зі своїми однолітками та вчителем, які належать до однієї культури.

Таким чином, оригінальні художні твори залишаються чи не єдиним доступним засобом у підготовці учнів середньої школи до адекватного міжкультурного спілкування з носіями мови, тобто надають необхідні запаси знання щодо національного менталітету, знімають культурологічні труднощі, поширюють світогляд учнів про уявлення іншої соціокультурної спільності.

Однак, аналізуючи процес вивчення художніх творів зі спецкурсу «Американська література», що запропоновані для опрацювання старшокласникам, та враховуючи власний досвід роботи у школі, хочу зауважити, що в процесі навчання, читання іншомовних художніх творів в основному використовується як засіб для розширення мовних знань, а їх використання для розвитку соціокультурної компетенції відбувається стихійно.

Говорячи про те, що процес повного пізнання художнього твору є комплексним розумінням здобутків культурних цінностей, вірувань, поведінкових зразків, звичаїв, традицій, які не тільки належать певному суспільству, а й характеризують його, слід зауважити, що тенденція ігнорування учнями естетичної та соціокультурної інформації відбувається завдяки недостатній обізнаності у соціокультурній сфері.

З іншого боку, відсутність знань соціокультурного фону не дає можливості сформуванню комунікативну компетенцію навіть в обмеженому середовищі спілкування.

Отже, спираючись на статтю Долматової М.П.[4] можемо говорити про те, що для здійснення діяльності читання іншомовних творів художньої літератури учень повинен мати відповідні знання, а саме:

I. Естетичні знання: знання основних категорій, що до розуміння змісту художнього тексту.

II. Літературознавчі поняття про художній твір; його форму та зміст; творчий задум автора, його ідейно-естетичну позицію; час, місце та умови виникнення твору літератури; творчий метод, жанр;

композиційну структуру художнього тексту ; ідею, тему, проблеми твору.

III. Лінгвостилістичні знання та поняття про мову художнього тексту, художньо-зображувальні засоби мови.

IV. Країнознавчі знання: знання з історії, географії, економіки, особливо побуту, традицій та звичаїв країни, мова якої вивчається.

V. Лінгвокраїнознавчі знання – знання особливостей мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови, що дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту ж інформацію, що й носії мови, і досягати у такий спосіб повноцінної комунікації. [4, с. 3].

Тобто можемо говорити про те, що тільки культура в різних її проявах сприяє формуванню особистості людини.

Є. І. Пасов [2] дає визначення терміну «іншомовна культура» як невід'ємного компонента змісту навчання. Під іншомовною культурою ми розуміємо все, що здатне допомогти учням оволодіти іноземною мовою в навчальному, освітньому, розвиваючому і виховному аспектах.

При цьому навчання іншомовної культури використовується не тільки як засіб міжособового спілкування, але і як засіб збагачення духовного світу особистості на основі набуття нових знань про культуру країни, мова якої вивчається (її історію, літературу, музику тощо), знань про будову мови, її характер, особливості.

Тобто процес оволодіння мовними знаннями є системою, в якій значне місце посідає читання художніх текстів, оскільки саме читання аутентичних текстів сприяє формуванню та вихованню активної особистості; формує світогляд учня як систему поглядів на світ та місце в ньому; підвищує його загальну культуру.

Тобто, ми можемо розглядати процес формування соціокультурної компетенції старшокласників – як процес емоційного збагачення і набуття практичного досвіду, що розвиває психіку, формує інтелектуальний потенціал, сприяє вихованню естетичних і розумових здібностей, розвитку природних задатків учнів, їх моральних якостей. Він налаштовує на подальшу, активну творчу діяльність школярів, що відповідає їх духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації, і прояву особистісних якостей. Все це є ефективним засобом комплексного розвитку особистості, формування її творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Бим, И.Л. Обучение иностранному языку. Поиск новых путей. // ИЯШ. – 1989. – №1.
2. Пассов, Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 1991.
3. Вдовіна, Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Т. О. Вдовіна ; Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2003. – 282 с.
4. Долматова, М.П. Методичні вимоги до змісту навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англомовної художньої літератури. / М. П. Долматова. – С .49-52. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – 290 с. – (Наукові видання Ніжинської вищої школи).

Ткаченко К.Ю.

аспірант,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ А.С. МАКАРЕНКО ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ДО ЖИТТЯ

В умовах становлення ринкових відносин, роль трудового виховання молоді суттєво зростає. Важливою частиною трудового виховання і навчання є безпосереднє оволодіння трудовими вміннями та навичками. Завдяки праці формуються позитивні якості особистості, здійснюється розвиток розумових здібностей людини, вдосконалення творчої активності, в процесі праці людина міцніше фізично, розвиваються його трудові вміння і навички. Трудова активність, сформованість творчої, працелюбної особистості невід’ємна умова гармонійного її розвитку.

У Концепції національного виховання звертається увага на важливість використання надбань української народної педагогіки, необхідність перебудови на її основі навчально-виховного процесу, зокрема процесу трудового виховання. Оскільки витоки народної педагогіки знаходяться у сімейній педагогіці, надзвичайно цінною, актуальною для наукового аналізу є проблема трудової підготовки дітей у процесі родинного виховання.